

SZOLIDÁRIS GAZDASÁG KÖZPONT

SZOLIDÁRIS GAZDASÁG, SZOLIDÁRIS KULTÚRA

Napjainkban már semmi meglepő nincs abban, hogy bárhová is nézünk, válságokkal találkozunk, legyen szó klímaváltozásról, koronavírusról, lakhatásról, gondoskodásról vagy művészetről. Ezek a válságok azonban nemcsak időről időre történő egyszeri események, amiket ha megoldunk, az élet normálisan mehet tovább. Ezek a rendszeresen előkerülő történések a kapitalizmus válságai, azé a társadalmi és gazdasági rendszeré, amiben élünk, és amely alapvetően keveseknek ad biztonságot és olyan életet, amiben az ember megőrizheti integritását és méltóságát. Ezekre a válságokra sokféle válasz adható globális, regionális, nemzetállami és egyéni szinteken is.

A szolidáris gazdasági rendszer egy a lehetséges válaszok közül, aminek célja, hogy ökológiailag és társadalmilag is fenntartható, a piaci és állami szereplőktől független, önfenntartó gazdasági tevékenységet tudjanak végezni közösségek. Sőt, annak ellenére tudnak hosszútávon működni, hogy a tágabb környezet, amelyben létezni kényszerülnek, (egyelőre) nem antikapitalista módon szerveződik. Ezért is rendkívül fontos része a szolidáris gazdasági mozgalomnak, hogy az azt szervező közösségek kapcsolódjanak egymáshoz, és a tudást, infrastruktúrát és erőforrásokat ne csak egy adott közösségen belül, de a csoportok között is meg tudják osztani. Akik szolidáris gazdasági modellek szerint tevékenykednek nem azt gondolják tehát, hogy a globális problémákra nem érdemes egyéni választ adni, hiszen ezeket a problémákat nemcsak össztársadalmi szinten, hanem a saját életünkben is tapasztaljuk. Viszont ezeket az egyéni cselekvéseket össze kell fogni, hogy kollektív cselekvéssé váljanak, így a jóllétet ne csupán egyéni szinten próbáljuk elérni.

A szolidáris gazdasági modell alapvetően az élet olyan területeire koncentrál, amelyek az élet újratermeléséhez elengedhetetlenül szükségesek, ezek a területek például a lakhatás, a gyerekvigyzás, az idősgondozás, az energiagazdálkodás és az élelmiszer biztosítása. Összefoglaló néven ezeket hívjuk a reprodukív szférának. Napjainkban gyakran pont ezek a területek kapják a legkevesebb figyelmet, miközben nélkülük sem a kapitalizmus, sem az egyéni emberi élet nem maradhatna fenn hosszútávon. A szolidáris gazdaság célja tehát sok esetben az, hogy ezeken az említett területeken hozzanak létre alternatív modelleket a fennállóakkal szemben. Míg a kapitalista termelés az extrakcióra, azaz valamilyen elnyomott csoport és a természet kizsákmányolására, az egyéni felelősségvállalásra és a versengésre épül, a szolidáris alapon megszervezett termelés a közösségek és az egyén újratermelését és boldogulását szolgálja, a profit csak annyiban értékes, amennyiben hozzájárul a jóllétünkhöz. Ilyen alternatív válasz lehet például egy lakhatási szövetkezet, ahol a tagok közösen birtokolják és osztják meg az ingatlant és a együttéléssel járó szervezési feladatokat, miközben a lakbér nem a profittermelést, hanem a kiszámítható és fenntartható lakhatást szolgálja. Hasonló példa lehet olyan közösségek szervezése is, ahol az általában nőkre háruló gyerekvigyzást a szülők megosztják egymás között, így nem a szűk családokra kerül ennek minden terhe.

Véleményünk szerint a kultúra is az élet olyan alapvető részét képezi, amiről észre sem vesszük, hogy egyrészt minden nap alakítjuk és termeljük azt, másrészt hatással van az életünkre. Természetesen ehhez elengedhetetlen, hogy tisztázzuk, mit is értünk kultúra alatt. Kultúrának azokat a hétköznapi gyakorlatokat nevezzük, amelyet mindenki előállít és alakít mindennapjai során annak érdekében, hogy közösségileg a körülötte létező világot értelmezze és megélje. Arra, hogy milyen kultúrát termelünk, hatással van a fennálló

gazdasági és társadalmi rendszer, a globális popkultúra, amit az előbbi termel ki magából, ezen kívül pedig sok-sok más tényező is, ami a környezetünkben található. Ez a kultúra soha nem homogén és állandó. Értelemszerűen rendkívül változó, amentén, hogy különböző osztályú, nemű és etnikumú emberek milyen kultúrát hoznak létre. Az viszont biztos, hogy a kultúra nem csupán a nagy rendszerek tükörképét mutatja: ez a viszony sokkal inkább egy oda-vissza működő jelenség, amelyben van potenciál társadalmi struktúrák megváltoztatására is.

Mint láthatjuk, a kultúrának bármilyen felfogásával is igyekszünk dolgozni, soha nem fogunk egy olyan egyértelmű és kézzel fogható választ vagy megoldást kapni, mint ami a reprodukív szféra más területeinél jellemző. Ez azonban nem jelenti azt, hogy szükségszerűen misztifikálni, vagy épp elvetni kellene ezt a témát, arra hivatkozva, hogy nehezen érthető és csak kevesek kiváltsága lehet, vagy, ehhez szorosan kapcsolódva arra, hogy mindez csak úri huncutság, és a középosztálybeli mozgalmakat övező ellentmondások állatorvosi lova. Hiszen egyrészt a kultúra eleve szolgálja a fennálló kapitalista termelési viszonyok újratermelését, így abból kiszakítani minden mozgalom érdeke, másrészt minden alternatívának saját kultúrára is szüksége van. A továbbiakban arra teszünk kísérletet, hogy elméleti és gyakorlati példákkal illusztráljuk, miért van szüksége egymásra a szolidáris gazdasági mozgalomnak és azoknak a kulturális munkásoknak, akik társadalmi pozíciójuk lévén aktívabban tudnak alakítani kulturális folyamatokat.

A kulturális dolgozók helyzete

Ehhez érdemes először megvizsgálunk, hogy milyen társadalmi helyzete van a kulturális munkásoknak napjainkban, és egyáltalán, kikről beszélünk, amikor kulturális dolgozókat emlegetünk. Kulturális munkás lehet, aki az állami szektorban foglalkozik a kultúra szervezésével, előállításával vagy terjesztésével, például könyvtárosok, művelődési házakban dolgozók, programszervezők. Ide tartozhatnak a kreatív ipar munkásai is, akiket a média, televíziózás, film- vagy zeneipar foglalkoztat. Kulturális dolgozónak számítanak a szabadúszó művészek, kreatív szövegírók, gyakornokok és kurátorok is. A kulturális munkák globálisan is, de a közép-kelet-európai térségben kifejezetten alulfizetett foglalkozásokat jelentenek, ami általában időszakos megbízásokkal, projektalapú működéssel, gyakran feketemunkával járnak, ami azt is jelenti, hogy szociális védőhálót sem biztosítanak ezek a foglalkozások. Ez a típusú kiszolgáltatottság és állandó létbizonytalanság nem csak a kulturális dolgozókat érinti, az 1970-es éveket követően ez a foglalkoztatási forma népszerű lett más területeken is, de az elmondható, hogy a kulturális szférában dolgozóknak ezek az állapotok adottak. A kulturális munkavégzés kitettsége azért is fokozódik, mivel a szféra jelentős piacosításon és privatizáción ment keresztül az elmúlt évtizedekben, ami mai napig tartó folyamat (például 2020-ban a magyar kormány elvette a kulturális dolgozók közalkalmazotti státuszát, ami az alacsony fizetések ellenére sokaknak relatív biztonságot jelentett).

A szolidaritás új formái

Jogosan merülhet fel a kérdés, hogy az alapvetően prekár élethelyzetben lévő kulturális dolgozók hogyan tudnak hozzájárulni egy társadalmi mozgalomhoz, illetve, hogy mit nyerhetnek abból, ha részt vesznek egy mozgalomban, amit általában a mozgalmi szervezkedés fizetetlen jellegéből fakadóan kevesen engedhetnek meg maguknak.

A szolidáris gazdasági mozgalom – ahogyan semmilyen más társadalmi mozgalom –, nem tud azonnali megoldást nyújtani minden rendszerszintű problémára, de olyan működési módja és alapvető törekvései vannak, amik választ adnak egyes dilemmákra. A szolidáris gazdasági mozgalom egyszerre politikai és gazdasági kezdeményezés is, tehát egy politikai mozgalomhoz szükséges materiális alapot is létrehoz, ezzel biztosítva a mozgalom infrastrukturális öfenntartását.

A demokratikus döntéshozatallal, közös tulajdonlással és igazgatással szerveződő munka és gazdasági viszonyok, tehát a szövetkezeti működésmód segíthet abban, hogy a részvétel nagyobb stabilitást nyújtson hosszú távon is a szövetkezeti tagoknak. Másrészt, szemben sok modellel, itt a résztvevők egy olyan közösséggel dolgoznak együtt, aminek ők maguk is a tagjai. Tehát nem egy külső, idegen szerepből kell munkát végezni, aminek hatására a személyes érdekelttség is másképp tud működni, hiszen a mozgalmat magunknak is építjük, nem csak másoknak. A személyes tétek így egyszerre csökkennek és emelkednek: a szolidáris gazdasági mozgalomban működve nem egyénileg kell aktivista munkát végezni és megoldásokat kitalálni rendszerszintű problémákra. Emellett viszont a tét nemcsak mások jólléte, hanem a saját és közvetlen környezetünké is lesz. A közösségekben való munkavégzés azt is jelentheti, hogy az elismerés egy szélesebb közösségtől tud érkezni, miközben a társadalom jobbitó szándék is stabil programoknak tud a része lenni. A széleskörű szövetkezeti mozgalom lehetőséget ad arra is, hogy nagyobb szociális védőhálót tudjon jelenteni tagjai számára, mint amit a résztvevők egyénileg megtapasztalnak a mindennapi életükben. Ehhez kapcsolódik, hogy a szövetkezeti hálózatok a piaci és állami szereplőktől is nagyobb védeltséget tud biztosítani. Továbbá az is fontos szempont lehet, hogy a kulturális szférában létrejövő kezdeményezések, mint például a társadalmilag elkötelezett, részvételi művészeti irányok, vagy a jótékonykodás különböző formái egyrészt átalakulhassanak, másrészt bizonyos jellemzői (mint például a közösségszervezés, kultúraszervező aktivizmus, művészetpedagógia) részei lehessenek egy szélesebb körű társadalmi mozgalomnak, ami megerősítő is lehet azáltal, hogy új perspektívát és fenntarthatóságot kínál.

A művészeti és kulturális szféra alulfinanszírozottsága a kulturális dolgozókat sok esetben egyrészt magukat és egymást is kizsákmányoló működésre, másrészt versengésre kényszeríti. Ez a forráshiányos alaphelyzet ismerős a félperifériás társadalmi mozgalmak számára is, és nagy segítség lehet a különböző jó gyakorlatok megosztása, ami a költségcsökkentésre és a kooperációra koncentrálnak inkább. Ilyen gyakorlat lehet például az újrahasznosítása használati tárgyaknak, anyagoknak, a DIY tapasztalatai, kiterjedt informális hálók elérése, és a különböző kreatív formák aktív felhasználása, amit értelemszerűen a kulturális dolgozók gyakrabban és közvetlenebbül használnak munkáik során, mint mások. A kulturális szférában gyakran elvárás, hogy egy személy rendkívül sokféle dologhoz értsen:

marketinghez, önmenedzseléshez, szerkesztéshez, közösségekkel való kommunikációhoz, könyveléshez, és még sokáig sorolhatnánk. Ezek a szervezői és kommunikációs készségek, amelyek a kulturális szférán belül magától értetődően működnek, egy mozgalomban rendkívül értékes és fontos képességek lehetnek.

A kulturális dolgozók abban is nagy segítségére lehetnek a szolidáris gazdasági mozgalomnak, hogy aktívabban részt tudnak venni egy mozgalmi kultúra kialakításában. Fontos azonban tudatosítanunk, hogy egy patriarchális és kapitalista világrendben szocializálódva sok dolgot kell megtanulnunk elfelejteni, ami nem megy egyik pillanatról a másikra, sem anélkül, hogy jobban megértenénk a probléma alapját. Ebben az is segít, ha új, alternatív kulturális gyakorlatokat hozunk létre, amik jobban reflektálnak olyan helyzetekre, amikben léteznünk, másrészt létezni szeretnénk. Ezeknek a kialakításában lényeges, hogy részt vegyenek olyan emberek is, akik adott esetben több tapasztalattal rendelkeznek, hogyan lehet például pedagógiai és művészeti módszerekkel elősegíteni nemcsak a rossz közösségi mintákból és működési modellekből való kitanulást, hanem az új alternatívák demokratikus létrehozatalát. Ez a mozgalmi kultúra elengedhetetlen ahhoz, hogy a mozgalomhoz ne csupán egy technokrata, tárgyias hozzáállás fűzze az embereket, hanem új szokások formájában találjanak benne érzelmi kötődést is (legyen az egy énekkar, kézműves műhely vagy különböző kulturális programok). Az ilyen kulturális formák már a meglévő szolidáris gazdasági kezdeményezéseket is megerősíthetik (elég csak arra gondolni, hogy például egy kollektív lakhatási modell nem csak attól működik, mert megfizethetőbb lakhatást kínál, hanem attól is, hogy a benne élők szeretnek együtt lakni). Ezekről a kulturális formákról pedig alapvetően sokkal kevesebb szó esik egy mozgalmon belül, miközben a kapitalista társadalom kreatív ügynökségei, infuenzerei és értelmisége folyamatosan gyártja a kizsákmányolást normalizáló kulturális, identitásbeli és fogyasztási mintákat. Ezt pedig csak úgy lehet meghaladni, ha a profitorientált gazdasági modellnek nem csak a gazdasági, hanem a közösségi, lelki, érzelmi és kulturális alternatíváit is megteremtjük, amiért a kulturális munkások sokat tehetnek.

Gyakorlati példák

A továbbiakban szeretnénk pár konkrét gyakorlati példát is bemutatni. Ezeket elsősorban nem azért tartjuk fontosnak, mert egy az egyben követendő példaként tekintünk rájuk, hanem azért, mert viszonylag hosszútávú kezdeményezések, amelyek összefonódnak más szolidáris gazdasági intézményekkel, az elindításukhoz és igazgatásukhoz viszont elengedhetetlen a kulturális dolgozók részvétele és azok a képességeik, amiket korábban is említettünk.

AFRIKAANDERWIJK COOPERATION

Az Afrikaanderwijk Cooperation egy művészeti programként indult 2008-ban, azóta pedig egy kiterjedt szövetkezeti hálózatként működik Rotterdam egyik, főként bevándorlók lakta városnegyedében. A művészeti kezdeményezés célja egy olyan részvételi, egy adott közösséggel együttműködő művészeti program kidolgozása volt, aminek segítségével egy hosszútávon is működő, önfenntartó szervezetet tudnak létrehozni. Ez azért is fontos, mert a részvételi művészeti programok egyik kritikus pontja, hogy a szociálisan érzékeny projektek

csupán időszakos beavatkozások tudnak lenni, hosszútávú hatás és változás nélkül. Ennek érdekében a művészeti csoport és a lakosok kijelölték a helyiek mindennapjait leginkább meghatározó problémákat, ami főként a munkanélküliség köré szerveződött. A lakosok emellett sok tudással rendelkeztek a kézműipar és gasztronómia területein, és helyi piacot is üzemeltettek. A cél az volt, hogy a lakók munkához jussanak a városnegyeden belül azáltal, hogy az informális munkavégzést, meglévő képességeiket és erőforrásaikat intézményesítik és formalizálják a szövetkezeti modell segítségével, ezáltal pedig a megtermelt bevétel náluk maradhat.

Az első művészeti kezdeményezés célja tehát az volt, hogy a negyed piacát népszerűsítsék a városban, illetve új piacokat is létrehozzanak, amihez sok művészeti eszközt felhasználtak (például az árusbódék dekorálása, a piac átrendezése, új termékek kitalálása a rendelkezésre álló nyersanyagokból), és a helyiekkel kulturális programokat szerveztek a piacok területére. Ezután az önkormányzat segítségével konyhát és műhelyet tudtak bérelni, ahol mostanra önfenntartóan működik catering és ruhaműhely is.

A kezdeményezések először művészeti nonprofit alapítványként működtek, és a kezdeményezéshez szükséges kezdőtőkét is művészeti és kulturális pályázatokból szerezték meg. 2013-ban alapították meg az Afrikaanderwijk ernyőszövetkezetet, amikor már a vendéglátó és a textilműhely is önfenntartóan tudott üzemelni. A helyi vállalkozásokkal együtt szövetkezet tagja a Freehouse Foundation (az alapítószervezet) is. A vállalkozások szolgáltatásait piaci alapon és önkormányzatoknak is felajánlják, a cél, hogy a bevétel a szövetkezeti tagoknál maradjon. Jelenleg a bevétel fele a tagoké, egynegyede a szövetkezeté, az utolsó negyed pedig kulturális és szociális programokra fordítják a városnegyeden belül.

STAD IN DE MAAK

A lakhatási problémákkal összefonódó, kulturális dolgozók által kezdeményezett szervezet a Stad in de Maak (Épül A Város), amely csakúgy rotterdami székhelyű, mint az Afrikaanderwijk Cooperation. A Stad in de Maak-ot holland, korábban társadalmilag elkötelezett művészetekkel foglalkozó építészek alapították a 2008-as gazdasági válságot követően. Céljuk az volt, hogy egy lakásszövetkezetet hozzanak létre, ami jóval alacsonyabb bérleti díjakat jelent a lakóknak, akik jellemzően maguk is kiszolgáltatott helyzetben lévő kulturális dolgozók. Ehhez lebontásra ítélt épületeket tudtak hosszútávon (maximum 10 évre) kibérelni azáltal, hogy az ingatlan cégtől a helyi önkormányzat közbenjárásával elkérték a 10 évre eltervezett fenntartási költséget, amely segítségével lakhatóvá tették az egyébként lebontásra váró épületeket. Hosszútávú céljuk, hogy az ingatlanokat megvásárolva kivonják őket az ingatlanpiacról (ez a törekvés egyelőre még folyamatban van), biztosítva ezzel a szövetkezeti forma megmaradását.

A szövetkezeti lakhatás modelljében a tagok keresetükkel arányosan fizetnek bérleti díjat, az alsó szinteken pedig közösségi helyiségeket és szolgáltatásokat üzemeltetnek, például mosodát, nyomtatót, gyermekgőrzőt és mozit. Az ezekből befolyt összegből és a lakbérekből tartják fent magukat. A szomszédságnak és az épület lakóinak is rendszeresen szerveznek közösségi rendezvényeket, színhátszást, film- és vacsoraesteket, és üzemeltetnek közösségi irodát és műhelyeket is.

TOVÁBBI PÉLDÁK

Vannak bőven olyan kulturális kezdeményezések is, amelyek kisebb léptékekben gondolkodnak. Találhatunk szép számmal olyan szervezeteket is, amelyek a kulturális szféra szövetkezetesítésével foglalkoznak, hogy a kultúra minél szélesebb körben legyen hozzáférhető, illetve szolidárisabb alapokon tudjanak működni bizonyos intézmények. Ilyen például a zágrábi székhelyű Clubture Network, ami 2002 óta fog össze posztjugoszláv országokbeli kulturális és művészeti kezdeményezéseket, vagy a genti Timelab, ahol a művészeti rezidenciaprogramokat alakítják át úgy, hogy a művészeti ösztöndíjprogramok alatt létrejövő műalkotások egyszerre közösségek által hasznosítható termékek is legyenek. Ezek az ösztöndíjprogramok nem kifejezetten műalkotásokat várnak el cserébe az alkotóktól, hanem alapvetően egy biztonságos egzisztenciát igyekeznek nyújtani fiatal pályakezdekők számára. A közép-kelet-európai kortárs művészettel foglalkozó Tranzit hálózat romániai tagjai például különböző permakulturális kezdeményezésekbe fogtak Bukaresten és Kolozsváron is, mindkét helyen közösségi kertet üzemeltetve. Bukaresten pedig egy közösségi házat is kialakítottak, amely egyszerre tud független teret adni a helyi kulturális és művészeti közegnek, másrészt kertként is üzemel az épület sajátos tervezésének köszönhetően.

További kezdeményezések lehetnek például különböző, kooperációt fejlesztő játékok, mint például a Commonsoly, vagy a Közélet Iskolája Szerveződj! nevű érdekvédelmi társasjátéka. Más szervezetek elsősorban olyan tereket igyekeznek kialakítani, ahol lehetőség nyílik a környékelieknek találkozni, szerveződni, politizálni és közösségi tevékenységeket folytatni, mint például az oslói Flatbread Society, ahol közösségi kert és pékség üzemel, vagy a thaiföldi Land, ahol hasonlóan közösségi tulajdonlásban rizsföldeket gondoznak egy lakásszövetkezet tagjai, és ahol gyakran fiatal kulturális munkások is megfordulnak.

Kérdések és problémák

Mint láthatjuk, a fent ismertetett példák legtöbbször nyugat-európai kezdeményezés. Ezen országokban a globális kapitalizmusban betöltött kedvező szerepük miatt több infrastruktúra áll rendelkezésre ilyen kezdeményezések elindítására és fenntartására. Nagyobb volumenű pályázatok és ösztöndíjak érhetőek el, és a szövetkezetiséggel kapcsolatos tudás termelése is koncentráltabban, nagyobb támogatottsággal tud működni.

Nagyon fontos látnunk azokat az anyagi körülményeket, amelyek egy közép-kelet-európai környezetben eltérő helyzetet eredményeznek. A kulturális szféra alulfinanszírozottsága alapvetően nehezíti meg független intézmények kiépítését, és azzal is érdemes számolni, hogy az állami jelenlét számottevően erőteljesebb a régióban. Ezekből következik, hogy a kulturális kezdeményezéseknek érdemes már meglévő, más területen működő, adott esetben stabilabb infrastrukturális háttérrel bíró kezdeményezésekhez csatlakozni, és azokkal együttműködni. Ilyen már meglévő kezdeményezés lehet például a Szolidáris Gazdaság Központ lakhatási vagy gondoskodási szövetkezete, de a korábban bemutatott példánál is azt tapasztalhatjuk, hogy a Stad in de Maak egyszerre hozott létre lakásszövetkezetet, az Afrikaanderwijk pedig a városnegyed már létező piaci infrastruktúrájával

kezdett el dolgozni. Másrészt az is rendkívül fontos, hogy nemcsak a piaci szereplőkkel, hanem az önkormányzatokkal és állammal való kapcsolatáról is gondolkodjunk, és feltérképezzük a lehetőségeket a gyakorlatban is. Ehhez hasznos lehet a szolidáris gazdaság félig áteresztő membrán-modellje, ami igyekszik külső erőforrásokat bevonni, de azokat egyúttal szolidáris intézményekkel a szövetkezeten belül tartani. Ezzel igyekeznek elkerülni azt, hogy kényszerű alkuk kísérjék a kezdeményezéseket addig a pontig, hogy azok elveszítik politikai agendájukat és radikalitásukat, és beolvadnak például az állami intézményrendszerbe.

Fontos és további gondolkodást igénylő szempont a közösség kérdése is, például, hogy hogyan kerülhető el a közösségek misztifikálása. Elengedhetetlen tudatosítani, hogy alapvetően sem a szövetkezeti modell, sem a közösségért folytatott munka önmagában nem garancia arra, hogy valóban demokratikusan, szociálisan és ökológiailag is fenntartható módon működjenek ezek a kezdeményezések. Ehhez még fontosabb, ha sem a szövetkezeti modellt, sem a közösséget alapvetően nem eszmékként fogjuk fel, hanem konkrét gyakorlati tényezőkként. Minden programban más stratégiák alkalmazhatóak, minden közösségben más feszültségek, dilemmák és igények érvényesülnek, ezekre pedig semmilyen univerzális módszer nem alkalmazható, csupán jó gyakorlatok vannak, amelyek segítenek felvázolni irányokat. Ilyen jó gyakorlat lehet például a már említett meglévő reprodukcióval való együttműködés a Stad in de Maak és az Afrikaanderwijk Cooperation esetében. Ezek a programok a létező anyagi és társadalmi körülményekből indultak ki, és közvetlenül reagáltak olyan aktuális problémákra, mint a lakhatási válság vagy a munkanélküliség. Az Afrikaanderwijk esetében fontos lehet az is, hogy a létező, önfenntartáshoz szükséges informális szolidaritási gyakorlatokat igyekeznek formalizálni és átpolitizálni, hogy a gyakorlatok ne a kapitalizmus által termelt problémákat kezeljék tüneti szinten, hanem ez ellen dolgozzanak.

Avanti

A fentiekben bemutattuk, hogyan lehet egymásra kölcsönösen szüksége a kulturális munkásoknak és a szolidáris gazdasági mozgalomnak. Azt is reméljük, hogy noha az önkiszákmányolás és az önérdékkövetés közötti sáv gyakran nehezen látható és járható, ez a kiadvány és a bemutatott példák segítenek abban, hogy jobban értsük elméletben és gyakorlatban egyaránt, hogy milyen cselekvési lehetőségeink vannak.

Szöveg: Buka Virág Ilona (fordítás: Márkus Benjámín)

Grafika és tördelés: Csató Csenge